

**Διαδικτυακό επιμορφωτικό σεμινάριο | Πέρα από το κείμενο: Μαθήματα
Ελληνικής Κωδικολογίας**

Πέρα από το κείμενο

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΚΩΔΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Μάρτιος - Μάιος 2025

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Τον μήνα Μάρτιο του 2025 το **Ιστορικό & Παλαιογραφικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης** και το **Εργαστήριο Παπυρολογίας, Παλαιογραφίας, Επιγραφικής και των Ψηφιακών Εφαρμογών** τους του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης εγκαινίασαν την έναρξη της συνεργασίας τους με

σειρά δωρεάν διαδικτυακών σεμιναρίων με πρώτο θέμα την ελληνική Κωδικολογία.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α
Ε Θ Ν Ι Κ Η Σ
Τ Ρ Α Π Ε Ζ Η Σ

Η δράση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΜΙΕΤ με το Εργαστήριο Παπυρολογίας, Παλαιογραφίας, Επιγραφικής και των Ψηφιακών Εφαρμογών που επισημοποιήθηκε με πρωτόκολλο συνεργασίας που υπογράφηκε μεταξύ των δύο φορέων.

Εισαγωγή
Στοιχεία σε αντιπαράθεση;

Διχοτομίες

- Πάπυρος vs. Περγαμνή
- Κύλινδρος vs. Κώδικας
- Εθνικοί vs. Χριστιανοί
- Χειρόγραφα vs. Έντυπα
- Έντυπα vs. Ψηφιακή μορφή

Αγγελος Σισιάνης

Σταυρώτης Μπουσός

Αλεξία Κατροβίλ...

Ευτυχία Αποστολ...

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΑΤΖΗ...

ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΓΚΑΛΙ...

Το σεμινάριο στην κωδικολογία έχει στόχο να εμβαθύνει στη μελέτη της κατασκευής των κωδίκων, της πρώιμης μορφής των βιβλίων. Μέσα από εννέα διαλέξεις, θα εξεταστούν τα υλικά και οι τεχνικές κατασκευής, οι μέθοδοι στάχωσης και τα περιφερειακά διακοσμητικά και υποστηρικτικά στοιχεία των κωδίκων, όπως τα εξώφυλλα, τα εσώφυλλα, τα κεφάλαια και οι σφραγίδες. Η προσέγγιση είναι διεπιστημονική και θα περιλαμβάνει τόσο τη θεωρία όσο και πρακτική ανάλυση αντιγράφων και εικόνων κωδίκων από διαφορετικές περιόδους και περιοχές.

PowerPoint Slide Show - [Presentation1]

Αγγέλος Σωμόνης

Ζήση Κολοσσάκη

Γιάννης Σπασός

Σταμάτης Μπουσός

Αλέξανδρος Καραβέλι...

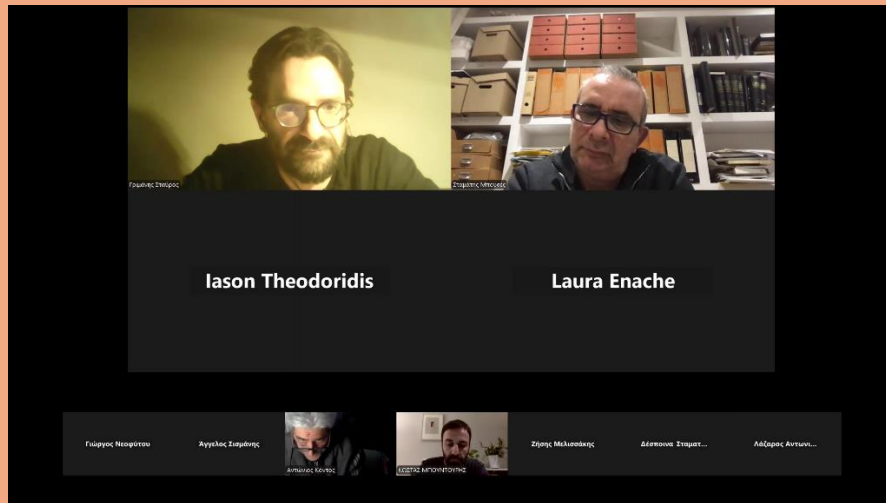
Αλέξανδρος Αντων...

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Παλαιότερο ελληνικό δείγμα σε σπάραγμα από τη Δούρα-Ευρωπός στη Συρία του 3ου-2ου αι. π.Χ. (Πανεπιστήμιο Yale)
- Μαρτυρίες συγγραφέων για παλαιότερη χρήση:
  - Ηρόδοτος: *τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι*
  - Κτησίας: *ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατὰ τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας*

Ἢδη κατὰ το μήνα Μάρτιο ολοκληρώθηκε η πρώτη ενότητα του σεμιναρίου που είχε ως αντικείμενο τα υλικά, και πιο συγκεκριμένα τον Πάπυρο, την Περγαμηνή και το Χαρτί, ως υλικό υπόστρωμα της σύνθεσης υλικών γραφής και τις μορφές που πήρε το τελικό αποτέλεσμα είτε ως ειλητάρια/ρολά, είτε ως κώδικες.

Για αυτά τα ζητήματα πραγματοποιήθηκαν τρεις ξεχωριστές διαλέξεις:

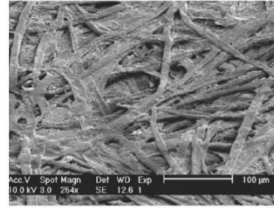
Σάββατο 8 Μαρτίου, 18:00 – **Σταμάτης Μπουσές**: Οι μεταμορφώσεις του βιβλίου: Η μετάβαση από τον κύλινδρο στον κώδικα

Σάββατο 15 Μαρτίου, 18:00 – **Ζήσης Μελισσάκης**: Η περγαμηνή και η χρήση της στην κατασκευή χειρογράφων. Μία ύλη γραφής υψηλού κόστους, ανθεκτικότητας και μεγάλης ερευνητικής αξίας.

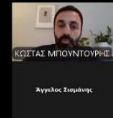
Σάββατο 29 Μαρτίου, 18:00 – **Κώστας Μπουντούρης** και **Σταύρος Γριμάνης**: Χαρτί: Ιστορία και μορφολογία χρήσεών του (Κώδικες και Έγγραφα)

Χαρτί: Ορισμός

- Το χαρτί είναι ένα επίπεδο **πλέγμα ινών κυτταρίνης** οι οποίες συγκρατούνται μεταξύ τους με χημικούς δεσμούς υδρογόνου.
- Οι φυτικές ίνες δημιουργούνται κατά την διαδικασία της φωτοσύνθεσης των φυτών όπου παράγονται ενώσεις εκ των οποίων η κυριότερη είναι η **κυτταρίνη** (βασικό στοιχείο του κυτταρικού τοιχώματός τους). Σχετικές διεργασίες θα δημιουργήσουν κι άλλες ενώσεις όπως τις **ημικυτταρίνες** και τις **λιγνίνες**. Στην χαρτοποιητική διαδικασία, οι λιγνίνες αποτελούν ανεπιθύμητο στοιχείο διότι καθιστούν το χαρτί όξινο κι οδηγούν σύντομα το χαρτί σε γήρανση και ψαθυροποίηση.
- Οι ίνες των φυτών έχουν την ιδιότητα να συνδέονται μεταξύ τους σταθερά, με **χημικούς δεσμούς**, χωρίς την ανάγκη συγκόλλησης οποιασδήποτε μορφής.

Ίνες βαμβακερού χαρτιού (μεγέθυνση)

Οι ομιλητές μέσα από πλούσια βιβλιογραφία, εποπτικό υλικό, συστηματοποίησαν το πλήθος της πληροφορίας, τις πηγές, τους τεχνικούς όρους, την ιστορία, τη μεθοδολογία, τα επιστημονικά ζητήματα που αφορούν τις θεματικές σε αναφορά με την επιστήμη της κωδικολογίας, το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο.

Ο σεμιναριακός κύκλος συνεχίζεται με τη δεύτερη ενότητα που αφορά τις σταχώσεις.

